

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษา ครั้งที่ 8 ประจำปี 2557*

ปิยวรรณ อัครราชันย์**

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) รายงานการจัดประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยครั้งที่ 8 และ (2) วิเคราะห์และประเมินผลการจัดงาน เพื่อทำความเข้าใจแวดวงวิชาการญี่ปุ่นศึกษาของประเทศไทยผ่านงานประชุมวิชาการ และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดงานต่อไป

สำหรับการจัดประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยครั้งที่ 8 นี้ กำหนดหัวข้อเรื่องว่า “คลายปม: บทเรียนจากญี่ปุ่น” เพื่อทำความเข้าใจความขัดแย้ง และการคลี่คลายปมขัดแย้ง ผ่านกรณีศึกษาของญี่ปุ่น โดยมีคณะศิลปศาสตร์เป็นเจ้าภาพดำเนินการจัดประชุมวิชาการ การประชุมนี้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 18-19 ธันวาคม 2557 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

องค์ปาฐกถาเชิญมี 2 ท่าน คือ Prof. Dr. Keiichi TSUNEKAWA รองอธิการบดีของ National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) ปาฐกถาในหัวข้อ “Conflict and Democracy in Modern Japan” และ Prof. Dr. Takashi

MIYAKITA จาก Kumamoto Gakuen University ปาฐกถาในหัวข้อ “Japan’s Decades of Social Conflict and Community Governance”

สรุปผลการจัดประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยครั้งที่ 8 ได้ดังนี้ (1) มีบทคัดย่อทั้งสิ้น 45 เรื่องที่ส่งเข้ามาเพื่อขอเสนอผลงาน ในจำนวนนี้มี 35 บทความที่ผ่านการคัดเลือกและมานำเสนอในการประชุมฯ (2) มีผู้เข้าร่วมงานประชุมวิชาการในครั้งนี้รวม 179 คน มีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 ของผู้เข้าร่วม (3) ข้อมูลจากแบบสำรวจจำนวน 63 ชุดพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นอาจารย์รุ่นใหม่ อายุระหว่าง 21-40 ปี สังกัดสถาบันอุดมศึกษา และมีความพึงพอใจระดับมากในการเข้าร่วมการประชุมวิชาการฯ ในครั้งนี้

คำสำคัญ

การประชุมวิชาการระดับชาติ, ญี่ปุ่นศึกษา, ความขัดแย้ง

* ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ และคุณเอกสิทธิ์ หนูนภักดิ์ ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเขียนรายงานนี้

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ที่อยู่: 99 หมู่ 18 ถนนพหลโยธิน คลองหลวง ปทุมธานี 12121, อีเมล: asawapiya@hotmail.com

Report on the 8th National Conference of Japanese Studies 2014*

Piyawan Asawarachan**

Abstract

This article aims to: (1) portray the overall picture of the 8th Annual Conference of Japanese Studies; and (2) analyze the conference-related data in order to understand recent developments of Japanese studies in Thailand that could have managerial implications for the next conference.

Entitled “Conflict Resolution: Lesson Learned from Japan,” the 8th National Conference of Japanese Studies in Thailand was organized by the Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, and held during December 18 - 19, 2014 at the Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Tha Prachan Campus, Bangkok.

Two keynote speakers were invited: Prof. Dr. Keiichi TSUNEKAWA of the National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) giving the speech on “Conflict and Democracy in Modern Japan,” and Prof. Dr. Takashi MIYAKITA of Kumamoto Gakuen University

on “Japan’s Decades of Social Conflict and Community Governance.”

According to the data collected, 45 articles were submitted for preliminary examination, of which 35 were selected for conference presentation. The total number of participants was 179. Analysis results revealed that the majority of the 63 respondents (35.2% of total participants) was the rising generation of university lecturers aged between 21-40; they were satisfied with the outcome of this conference.

Key words

National Conference, Japanese Studies, Conflict

* I would like to express my deepest appreciation to Assoc. Prof. Tasanee Methapisit and Khun Ekasit Nunbhakdi for offering me valuable comments on this report.

** Department of Japanese, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Address: 99 Moo 18 Paholyothin Road, Klongluang, Pathumthani, e-mail: asawapiya@hotmail.com

1. บทนำ

การประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย เป็นเวทีวิชาการระดับชาติที่ให้โอกาสผู้ทําวิจัยด้านญี่ปุ่นศึกษาได้เสนอผลงานวิชาการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ติดตามความเคลื่อนไหว และแสวงหาความร่วมมือทางวิชาการ ทั้งในระดับบุคคล หน่วยงาน และระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น

การประชุมวิชาการนี้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี¹ โดยมีสถาบันการศึกษาที่เป็นสมาชิกของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม โดยได้รับการสนับสนุนจากเจแปนฟาวนด์เซชัน กรุงเทพฯ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผ่านโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น (Japan Watch Project)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) รายงานการจัดประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยครั้งที่ 8 โดยสรุปเฉพาะข้อมูลสำคัญมาจาก “รายงานผลการประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยครั้งที่ 8”² และ (2) วิเคราะห์และประเมินผลการจัดงานจากแบบสำรวจ เพื่อทำความเข้าใจแวดวงวิชาการญี่ปุ่นศึกษาของประเทศไทยผ่านงานประชุมวิชาการฯ และใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการจัดงานในครั้งต่อไป

2. ภาพรวมของการจัดประชุมวิชาการญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยครั้งที่ 8

ในการจัดประชุมวิชาการของสมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ประจำปี 2557 นี้ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพดำเนินการจัด “การประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ครั้งที่ 8” ระหว่างวันที่ 18-19 ธันวาคม 2557 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ภายใต้หัวข้อ “คล้ายบม: บทเรียนจากญี่ปุ่น” โดยมีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจความขัดแย้ง รวมถึงการคลี่คลายบมขัดแย้งผ่านกรณีศึกษาของญี่ปุ่น ทั้งจากปาฐกถาและการนำเสนอผลงานทางวิชาการของนักวิชาการด้านญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย

การประชุมวิชาการในครั้งนี ได้รับเกียรติจากองค์ปาฐก 2 ท่าน คือ Prof. Dr. Keiichi TSUNEKAWA รองอธิการบดีของ National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) ปาฐกถาในหัวข้อ “Conflict and Democracy in Modern Japan” และ Prof. Dr. Takashi MIYAKITA จาก Kumamoto Gakuen University ปาฐกถาในหัวข้อ “Japan’s Decades of Social Conflict and Community Governance”

ในส่วนของการนำเสนอผลงานทางวิชาการนั้น มีบทความที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและมานำเสนอในการประชุมฯ ครั้งที่ 8 นี้จำนวน 35 เรื่อง จากจำนวนที่ส่งเข้ามาทั้งหมด 45 เรื่อง โดยแบ่งเป็นผลงานนำเสนอด้านภาษาวรรณคดี วัฒนธรรม และการศึกษารวม 21 เรื่อง และผลงานนำเสนอ ด้านเศรษฐกิจและการเมืองจำนวน 14 เรื่อง

¹ การประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษา จัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 โดยเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย (Japanese Studies Network Thailand: JSN-Thailand) ภายใต้ชื่อ “การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย” และได้กลายเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่จัดเป็นประจำทุกปี เครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทยได้จดทะเบียนเป็น “สมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย” ในปี พ.ศ. 2555 ดังนั้นการจัดประชุมวิชาการตั้งแต่ครั้งที่ 6 จึงใช้ชื่อ “การประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย”

² รายงานดังกล่าว คณะกรรมการจัดงานการประชุมวิชาการระดับชาติญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ครั้งที่ 8 คณะศิลปศาสตร์ ได้จัดทำขึ้น และนำเสนอต่อคณะกรรมการสมาคมญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย

ในจำนวนบทความด้านเศรษฐกิจและการเมืองนั้น มี 5 บทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ “ความขัดแย้ง” ซึ่งเป็นหัวข้อหลักของการประชุมฯ จึงแยกการนำเสนอเป็นห้องสังคมศาสตร์ “ความขัดแย้ง” และมีผลงานที่นำเสนอประเด็นความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศต่างๆ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

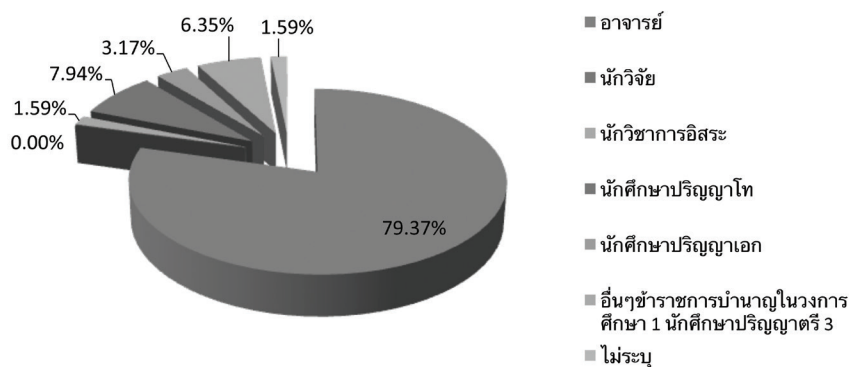
สำหรับจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการในครั้งนี้ มีทั้งหมด 179 คน และมีผู้ตอบแบบสำรวจกลับมาทั้งสิ้น 63 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.2 ของจำนวนทั้งหมด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจจะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

3. ผลจากแบบสำรวจความคิดเห็น

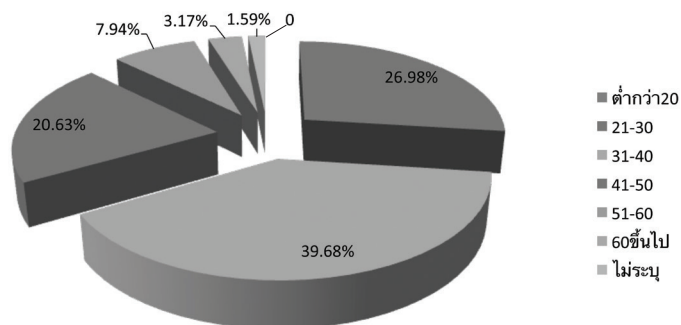
ในการประชุมครั้งนี้ได้ทำแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมาคมฯ และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการประชุมวิชาการครั้งที่ 8 โดยแจกแบบสำรวจทั้ง 2 วัน มีจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ รวม 63 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามมีดังนี้

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจ

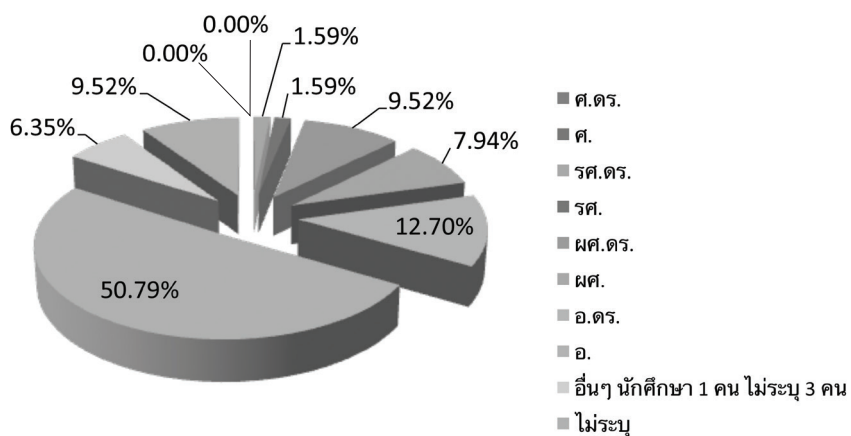
ข้อมูลจากแบบสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.08) ทำงานเป็นอาจารย์ (ร้อยละ 79.37, ดูรายละเอียดในแผนภูมิ 1) สังกัดสถาบันอุดมศึกษา (ร้อยละ 85.71) จบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 44.44) มีอายุระหว่าง 21-40 ปี (ร้อยละ 66.66) ข้อเท็จจริงดังกล่าวสะท้อนว่าผู้ตอบแบบสำรวจนี้ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการรุ่นใหม่ ทั้งในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ โดยในด้านวัยวุฒินั้น มีนักวิชาการที่มีอายุระหว่าง 21-40 มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 66.66 โดยแยกเป็นช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 39.68 และอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 26.98 ในขณะที่มีผู้เข้าร่วมที่อายุสูงกว่า 60 ปีขึ้นไปเพียงร้อยละ 3.17 เท่านั้น (ดูรายละเอียดในแผนภูมิ 2) ในด้านคุณวุฒิ กึ่งหนึ่งของอาจารย์ที่ตอบแบบสำรวจนี้ยังไม่มีตำแหน่งวิชาการ (ร้อยละ 50.79, ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในแผนภูมิ 3) และร้อยละ 44.44 จบการศึกษาระดับปริญญาโท (ดูรายละเอียดในแผนภูมิ 4)

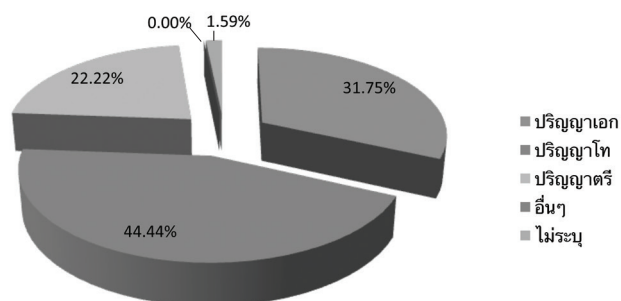
แผนภูมิ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ จำแนกตามสถานภาพ

แผนภูมิ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ จำแนกตามช่วงอายุ

แผนภูมิ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

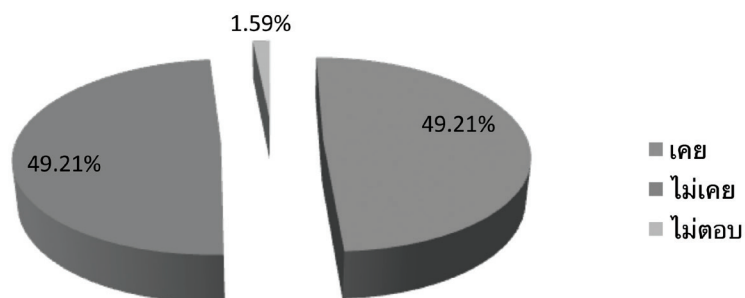
แผนภูมิ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจ ระดับการศึกษา

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาคมฯ

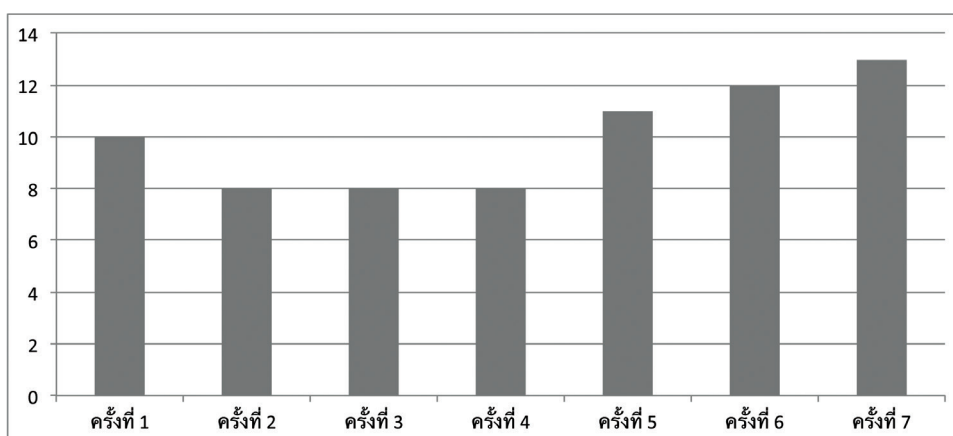
ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.71) รู้จักสมาคมฯ และคิดว่ากิจกรรมของสมาคมฯ เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง (ร้อยละ 98.41) และมีความสนใจสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมฯ

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสำรวจที่เข้าร่วมงานประชุมวิชาการครั้งที่ 8 นี้ มีทั้งผู้ที่เคยเข้าร่วมงานประชุมวิชาการของสมาคมฯ ในครั้งก่อนๆ และผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมเลยเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน (ดูแผนภูมิ 5) โดยผู้ที่เคยเข้าร่วมงานประชุมวิชาการของสมาคมฯ นั้นส่วนใหญ่เข้าร่วมในการประชุม

ครั้งที่ 5 (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต) ครั้งที่ 6 (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และครั้งที่ 7 (มหาวิทยาลัยนเรศวร) (ดูรายละเอียดในแผนภูมิ 6) และจากการเข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ นี้ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.30) สนใจที่จะเข้าร่วมการประชุมวิชาการของสมาคมฯ ในครั้งต่อไป ซึ่งจากข้อมูลข้างต้น สามารถตีความได้สองนัย กล่าวคือ ผู้ที่เคยเข้าร่วมการประชุมวิชาการฯ มีอัตราการเข้าร่วมซ้ำเพียงครั้งหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การประชุมวิชาการฯ มีแนวโน้มขยายตัวเปิดรับนักวิชาการรุ่นใหม่และผู้สนใจญี่ปุ่นศึกษาในอัตราสูง

แผนภูมิ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ที่เคยเข้าร่วมงานประชุมวิชาการญี่ปุ่นศึกษา

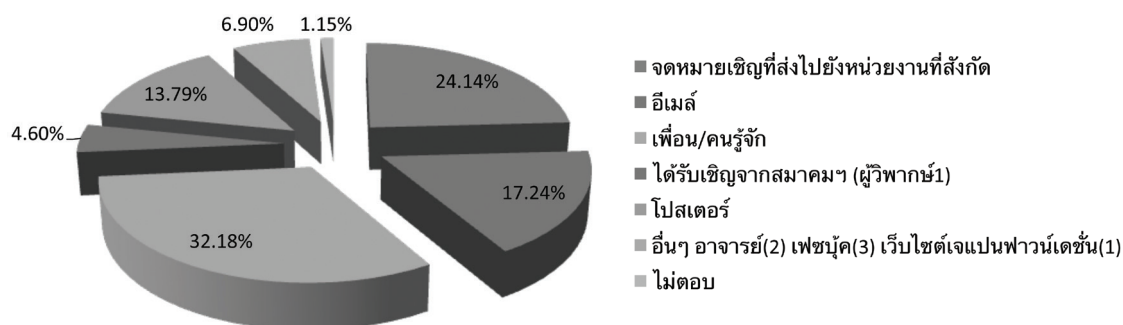

แผนภูมิ 6 กราฟแสดงการประชุมวิชาการที่เข้าร่วม (เลือกตอบได้หลายข้อ)

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับงานประชุมวิชาการ

ข้อมูลจากแบบสำรวจ พบว่าผูตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ทราบข่าวการจัดงานจากเพื่อนหรือคนรู้จักมากที่สุด (ดูรายละเอียดในแผนภูมิ 7) และเข้าร่วมงานทั้ง 2 วัน โดยจำนวนผูเข้าฟังในหัวขอสังคมศาสตร์ และภาษาศาตร์มีจำนวนมากเท่ากัน

ผูตอบแบบสำรวจ คิดว่าได้ความรู้ในระดับ “ดีมาก” จากองค์ปาฐก และการเข้าฟังการนำเสนอผลงานในที่ประชุม และได้รับความรู้ในระดับ “ดี” จากเอกสารการประชุม และผูเข้าร่วมฯ คิดว่าการเข้าประชุมได้รับประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายผู้นักศึกษาในระดับ “ดีมาก” (ดูรายละเอียดในตาราง 1)

แผนภูมิ 7 แหล่งข้อมูลข่าวการจัดงาน (เลือกตอบมากกว่า 1)

ตาราง 1 ประโยชน์ที่ได้รับในการเข้าร่วมประชุมวิชาการครั้งที่ 8

หัวขอ	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	ไม่ตอบ
(1) ความรู้จากเสวนาโดยองค์ปาฐก	50.8%	30.2%	9.5%	0.0%	9.5%
(2) ความรู้จากหัวขอที่นำเสนอในการประชุม	52.4%	41.3%	4.8%	0.0%	1.6%
(3) ความรู้จากเอกสารการประชุม	39.7%	44.4%	14.3%	0.0%	1.6%
(4) การสร้างเครือข่ายของคนในวงการผู้นักศึกษา	57.1%	34.9%	6.3%	0.0%	1.6%

ด้านความเหมาะสมในการจัดประชุมวิชาการ ทั้งในเรื่องของวันเวลาในการจัดงาน ระยะเวลาในการจัดงาน สถานที่อาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในงานประชุมวิชาการนั้น ได้รับการประเมินจากผูตอบแบบสำรวจเกินครึ่งในระดับ “ดีมาก”

ในส่วนของข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ผูประเมินเขียนความเห็นได้โดยอิสระ สามารถสรุปเป็นเรื่องที่สมควรปรับปรุง และเรื่องที่ได้รับการชื่นชม ดังนี้
เรื่องที่สมควรปรับปรุง แยกได้เป็น 2 ส่วนคือ
(1) ด้านบริการ
เครื่องเสียงไมโครโฟนได้ยินไม่ชัดเจน สถานที่สำหรับจอดรถไม่เพียงพอ ควรเสริมกระดาดชำระในห้องน้ำ เป็นต้น

(2) ด้านการดำเนินงานประชุม มีข้อเสนอที่น่าสนใจ ดังนี้

- ควรเพิ่มภาษาอังกฤษในหัวข้องานวิจัย และเอกสารกำหนดการประชุม

- รูปแบบการดำเนินรายการ น่าจะมีอาจารย์ผู้มีอาวุโสและประสบการณ์พอสมควรเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ สรุปประเด็นหรือบางครั้งอาจให้ความเห็น มากกว่าให้นักศึกษาดำเนินรายการ โดยทำหน้าที่ควบคุมเวลาการนำเสนอเท่านั้น

- น่าจะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฟังการนำเสนอได้แสดงความคิดเห็นด้วย หากมีเวลาที่ยืดหยุ่นได้

เรื่องที่ได้รับการชื่นชมในการประชุมวิชาการในครั้งนี้ คือ

(1) เริ่มงานตรงเวลาและรักษาเวลาในแต่ละช่วงได้ดี

(2) การควบคุมการดำเนินการประชุมได้กระชับ การนำเสนอเป็นไปตามกำหนดการทำให้สามารถเข้าฟังห้องต่างๆ ได้สะดวก

คณะผู้จัดการประชุมฯ ขอรับคำแนะนำต่าง ๆ จากผู้เข้าร่วมการประชุม นำเสนอให้แก่คณะกรรมการสมาคมญี่ปุ่นศึกษาฯ ทราบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานในการประชุมครั้งต่อไป

4. บทสรุป

จากจำนวนผู้เข้าร่วมงานประชุมวิชาการฯ ทั้งสองวันจำนวน 179 คน ทางคณะผู้จัดประชุมฯ ได้รับแบบสำรวจความคิดเห็นกลับคืนมาจำนวน 63 ชุด คิดเป็นร้อยละ 35.2 ของผู้เข้าร่วมทั้งหมด แม้จะไม่สามารถวิเคราะห์ภาพรวมของการประชุมวิชาการได้ทั้งหมด แต่พอจะเห็นภาพว่า หนึ่งในสามของผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ทำงานเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสำรวจยังไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นการเข้าร่วมของนักวิชาการรุ่นใหม่ทั้งในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เห็นว่าการประชุมวิชาการของสมาคมฯ เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ได้รับความรู้ทั้งจากปาฐกถา การนำเสนอผลงานในที่ประชุม และเอกสารการประชุม รวมทั้งยังสนใจสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมฯ ด้วย จึงคาดว่านักวิชาการกลุ่มนี้จะเป็นกำลังสำคัญให้กับสมาคมฯ และแวดวงวิชาการญี่ปุ่นศึกษาต่อไป

